

336.221.4(498)

CONCEPȚII CLASICE ȘI MODERNE PRIVIND SISTEMELE DE IMPOZITE ȘI TAXE*

*Prof. univ. dr. Luigi POPESCU,
Universitatea din Pitești, România
popesculuigi.p@gmail.com
Conf. univ. dr. Larisa MISTREAN, ASEM
mistrean_larisa@yahoo.com*

Studierea impozitelor a constituit o preocupare de seamă a unui mare număr de economiști din toate timpurile, aparținând tuturor doctrinelor și curentelor de gândire economică. În cele ce urmează, vom încerca să redăm unele opinii reprezentative ale unor economiști străini și români, clasici și contemporani, referitoare la impozite. În mod științific, trebuie făcută însă o triere a acestor opinii privind instrumentele fiscale propriu-zise, în sensul că se vor găsi, în cuprinsul acestui paragraf, principalele teorii despre impozite grupate pe autori (școli, curente de gândire) sau teorii elaborate de aceștia, idei pe care fiscalitatea românească le-a preluat mai mult sau mai puțin în practica sa.

***Cuvinte-cheie:** sistem fiscal, impozite, taxe, reformă fiscală, principii ale taxării.*

JEL: H21, H22, H71.

Introducere

Economiștii și gânditorii economiști ai acestei perioade au ascuns sau nu caracterul neproductiv al impozitelor și consecințele lor negative asupra producției și consumului în perioada de ascensiune a capitalismului, au privit, în general, impozitele ca pe un rău necesar, au căutat să formuleze o serie de principii de așezare și de percepere a acestora. Alții au căutat să dea o bază teoretică și științifică impozitelor, în special, celor percepute de la majoritatea populației, încercând să justifice sporirea sarcinii fiscale asupra acesteia, motivând problemele de echitate fiscală prin prisma intereselor clasei conducătoare. Aflându-se în antagonism cu orânduirea

336.221.4(498)

CLASSIC AND MODERN CONCEPTS ON TAX AND TAXATION SYSTEMS*

*Professor PhD Luigi POPESCU,
University of Pitesti, Romania
popesculuigi.p@gmail.com
Assoc. Prof. PhD Larisa MISTREAN, ASEM
mistrean_larisa@yahoo.com*

The study of taxes has been an important concern of a great number of economists of all times, doctrines and currents of economic thinking. This paper presents some representative opinions of some foreign and Romanian, classic and contemporary economists regarding taxes. This study also provides a scientific selection of the opinions regarding the actual tax instruments, in order to group the main theories about taxes by author (school, direction of thinking), or theories elaborated by them, ideas that Romanian taxation has taken more or less in its practice.

***Keywords:** tax system, taxation, tax, tax reform, principles of taxation.*

JEL: H21, H22, H71.

Introduction

The economists and the economic thinkers of the classic period concealed more or less the non-productive character of taxes and their negative consequences on production and consumption during the ascension of capitalism. They generally regarded taxes as a necessary evil, trying to formulate a series of principles of taxation and tax perception. Others provided a theoretical and scientific basis to taxes, especially those collected from the most of the population, trying to justify the increase of tax burden, motivating the problems of fiscal equity through the interests of the ruling class at the time. In antagonism with the feudal government, the bourgeois economists criticized it and its fiscal system which forced the “third level of

* Lucrarea a fost prezentată în cadrul Conferinței Științifico-Practice Internaționale „Controlul intern în cadrul instituțiilor financiare în contextul noului cadru de reglementare și al provocărilor tehnologice”, 22-23 martie 2019/ The paper was presented at the International Scientific and Practical Conference “Internal Control in Financial Institutions in the Context of the new Regulatory Framework and Technology Challenges”, 22-23 March 2019.

feudală, economiștii burghezi au criticat această orânduire, sistemul ei fiscal care obliga „a treia stare a societății” (masele) să plătească impozite grele, în timp ce nobilimea și clerul beneficiau de privilegiul fiscal. Astfel, burghezia progresistă de început lansează teza de introducere a principiului „generalității și egalității impozitelor”, teza adoptării unui sistem fiscal care să stimuleze crearea capitalismului, acumularea de capital și lichidarea modului de producție feudal.

Metode aplicate

La realizarea studiului, s-a recurs la următoarele metode: *analiza* datelor și informațiilor dintr-o serie de cărți și materiale de specialitate, *comparația* între doctrinele fiscale ale școlilor economice și *deducția*, formulând concluzii în baza studiului realizat.

Rezultate și discuții

William Petty a consacrat o serie din cercetările sale problemelor privind impozitele, pronunțându-se împotriva impozitelor împovărătoare și neechitabile de tip feudal, propunând reducerea cheltuielilor legate de guvernarea țării, de justiție și de biserică [1]. El însă greșește când afirmă că impozitele percepute și cheltuite de stat pentru spectacole, piramide, arcuri de triumf, construcții impunătoare nu micșorează averea națională, în sensul că banii proveniți din impozite ar ajunge în mâinile negustorilor care furnizează materiale pentru lucrările respective, iar de la aceștia la oamenii ce desfășoară meșteșuguri utile. Afirmarea eronată pleacă, de fapt, de la ideea lui greșită, că banii ar fi singura formă a averii naționale, care, prin plata de impozite și utilizarea lor, ar rămâne constantă în interiorul unei țări. În mod corect, deși masa de bani în circulație nu se restrânge prin plata impozitelor, utilizarea lor neproductivă micșorează venitul unei țări destinat acumulării sau consumului productiv.

În concluzia lui Petty, dacă, prin impozite se finanțează lucrări neproductive, acestea, în viitor, duc la o plafonare și scădere a venitului statului. La Petty, mai găsim și o teorie eronată a rolului taxelor de consumație, pe care le-a absolutizat, considerând că ar fi cel mai echitabil mijloc de acoperire a cheltuielilor statului (el nu a luat în calcul repercusiunea lor indirectă asupra consumatorilor finali, a maselor largi sau a neglijat acest important efect de alunecare a sarcinii fiscale). El însă câștigă în demersul său, atunci când se pronunță pentru stabilirea și perceperea impozitelor în baza unui sistem rațional

” (the masses) to pay heavy taxes, while the nobility and the clergy benefited from fiscal privileges. Thus, the initial progressive bourgeoisie launched the thesis of introducing the principle of “generality and equality of taxes”, the thesis of adopting a fiscal system that stimulated the creation of capitalism, the accumulation of capital and the liquidation of feudal production.

Applied methods

The study was conducted through the following methods: *analysis* of data and information from books and specialized materials, the comparison between the tax doctrines of the economic schools, *deduction*, drawing conclusions based on the study.

Results and discussions

William Petty devoted a number of his researches to tax issues, ruling against the burdensome and inequitable feudal taxes, proposing to reduce the expenses of the country's government, justice and the church [1]. But he was wrong when he stated that the taxes levied and spent by the state for shows, pyramids, triumphal arches, imposing constructions do not diminish the national wealth in the sense that the money from the taxes would get into the hands of the merchants who provide materials for the respective works, and from them to the working people. In fact, the wrong assertion starts from his mistaken idea that money would be the only form of national wealth, which through the payment of taxes and their use would remain constant within a country. Correctly, although the mass of money in circulation is not restricted by the payment of taxes, their non-productive use decreases the income of a country for accumulation or productive consumption.

In Petty's conclusion, if non-productive works are financed through taxes, they will, in the future, lead to a cap and decrease of the state's income. Petty had another wrong theory on the role of consumption taxes, because he considered them to be the most equitable means of covering the state expenditure (he did not consider their indirect impact on final consumers, large masses or neglected the important effect of sliding the tax burden). But he won when he decided to establish and collect taxes on the basis of a rational system (one of the first attempts to define the tax system), because only such taxes can be beneficial. He synthesized

(una din primele tentative de definire a sistemului fiscal), deoarece numai așa impozitele pot fi binefăcătoare. Această idee, precum și cele de repartiție prin impozit a „bogăției claselor neproducătoare pentru a le trece în mâna producătorilor”, el le sintetizează în lucrarea „Tratat despre impozite și dări”, lucrare în care enumeră, în „premieră” teoriei economice, opt reguli ale impunerii (spunem „în premieră”, deoarece patru dintre acestea aparțin lui Adam Smith). Fondator al metodelor cantitativiste, el a mai studiat renta din punct de vedere cantitativ, definind-o ca o diferență între produsul total minus sămânța și salariul, dar s-a oprit aici nesusținând aspectul calitativ al acesteia de materie impozabilă (fapt completat de Marx prin noțiunea de plusvaloare).

François Quesnay, întemeietorul Școlii fiziocrate, a studiat la rândul său impozitele, criticând sfera celor directe, care au dus la diminuarea capitalului productiv investit în agricultură și la restrângerea producției, dar și sfera impozitelor indirecte, care, așezate asupra bunurilor de consum, au provocat majorarea prețului mărfurilor și nivelul salariilor. Ambele categorii de impozite au condus, în opinia sa, la micșorarea venitului net în agricultură, situație pentru a cărei îndreptare propune înlocuirea tuturor impozitelor directe cu unul singur, direct, așezat doar asupra produsului net al agriculturii. Și el greșește (ca toți fiziocrații), considerând că acest plusprodus se realizează doar în agricultură, nu și în comerț sau industrie, considerate „neproducative”, situație în care acestea trebuiau scutite de impozite: „întrucât renta funciară este considerată ca fiind unica formă de plusvaloare și, datorită acestui fapt, toate impozitele sunt aruncate asupra ei, rezultă că orice impunere a altor forme de venit reprezintă numai o cale indirectă de impunere a proprietății funciare, deci, o cale dăunătoare din punct de vedere economic, care frânează producția. Ca urmare a acestui lucru, povara impozitelor și, prin aceasta, orice intervenție a statului, trebuie înlăturată din industrie și, astfel, ea este eliberată de orice amestec din partea statului” [1].

Quesnay împarte națiunea în trei clase sociale: clasa productivă (cultivatorii), clasa proprietarilor (regele, proprietarii funciari și încasatorii de zeciuiele) și clasa sterilă, neproductivă (industriașii și comercianții) și distinge, în tabloul economic elaborat, două tipuri de circulație între acestea incompletă și completă. Tabloul

that idea, as well as those of tax distribution of the “wealth of the non-producing classes to pass to the producers”, in the work “Treaty on taxes and duties”, a work in which he listed, for the first time in the economic theory, the eight rules of taxation (we say “for the first time” because four of them belong to Adam Smith). Founder of quantitative methods, he also studied the quantitative income, defining it as a difference between the total product minus the seed and the salary, but he stopped here by denying its qualitative aspect of taxable matter (a fact completed by Marx by the notion of surplus value).

Francois Quesnay, the founder of the physiocratic school, studied taxes as well, criticizing the sphere of the direct ones, which led to the reduction of the productive capital invested in agriculture and to production reduction, but also the sphere of the indirect taxes, which, placed on the consumer goods, caused the increase of the price of goods and the level of salaries. In his opinion, both categories of taxes led to the decrease of the net income in agriculture, a situation for whose rectification he proposed the replacement of all direct taxes with a single one, placed directly and only on the net product of agriculture. But he was wrong (like all the physiocrats), considering that this surplus resulted only from agriculture, not from commerce or industry, sectors he considered “unproductive”, meaning that they had to be tax exempt: “because the land rent is considered the only form of surplus value and, because of this, all taxes are thrown on it, it turns out that any taxation of other forms of income is only an indirect way of imposing the property, economically harmful, impeding production. As a result, the burden of taxes, and thereby, any intervention of the state, must be removed from industry and thus released from any state involvement” [1].

Quesnay divides the nation into three social classes: the productive class (cultivators), the owners’ class (the king, the landowners and the tithers) and the sterile, non-productive class (industrialists and traders) and distinguishes two types of circulation between them – complete and incomplete. However, he was wrong in dividing the social classes and started from a wrong theory of the net product based on an “order”. All these theses are included in the

însă a fost întocmit eronat, el greșind împărțirea claselor sociale și bazându-se pe o teorie greșită a produsului net, care circulă în baza unei „ordini”. Toate aceste teze sunt cuprinse în lucrările F. Quesnay: „Tabloul economic”, „Analiza tabloului economic și Despotismul dreptului natural”. Din ultima lucrare, rămân memorabile următoarele teze: privitoare la impozite, cheltuieli și politica fiscală a statului [2]:

- impozitul să nu fie distructiv sau disproporționat față de masa veniturii națiunii; el să fie unic asupra proprietății funciare și creșterea lui să aibă loc proporțional cu produsul net;
- să nu se diminueze îndestularea ultimelor clase de cetățeni, fiindcă nu ar mai putea să contribuie, în mod corespunzător, la consumul de bunuri, ceea ce va reduce reproducția și venitul națiunii;
- atenția guvernanților să fie orientată, mai degrabă, asupra creșterii veniturii decât a creșterii populației;
- cheltuielile normale și raționale ale statului să nu fie confundate cu cele excesive și abuzive, să fie corelate cu starea de progres, stagnare sau regres a națiunii.

Teoriile celor doi fiziocrați l-au influențat și pe gânditorul român Nicolae Bălcescu. Acesta a teoretizat goana boierilor după supramuncă (claca țăranilor), în condițiile economiei de schimb românești: „truditorii pământului sunt jefuiți de toate, când în numele statului, când în numele proprietății” [3, p.257]. Astfel, Bălcescu denunță fiscalitatea apăsătoare a vremii, dezordinea din modul de percepere arbitrară a impozitelor și taxelor.

Referindu-se la reforma fiscală a domnitorului Mavrocordat în Moldova, Bălcescu scria: „șăranii avură de suferit toată povara birurilor, de care mai înainte ca robi erau scutiți”, „astfel că mărimea nemăsurată a dăjdiilor făcură din țărani să fie cei mai nenorociți oameni din Europa” [3, p.258]. Bălcescu a criticat vehement Regulamentul Organic – „charta sărăciei mulțimii poporului în favoarea boierilor”, datorită triplării impozitelor directe în sarcina țăranilor, în timp ce boierii au fost scutiți de toate dările către stat. Referindu-se la impozitele indirecte, le apreciază ca „o cruzime mai mult către popor” [3, p.259], majorarea prețului sării pentru asigurarea veniturii fiscale din lista civilă a domnului, înghițea o zecime din veniturile țării.

papers: “The economic picture”, “The natural law and general principles of economic governance in an agricultural country”. There are some memorable maxims regarding taxes, expenditures and the fiscal policy of the state from his last paper [2]:

- the tax should not be destructive or disproportionate to the mass of the nation's income; it should be unique on the land property and its growth should be proportional to the net product;
- the tax should not diminish the sufficiency of the last classes of citizens because they could no longer properly contribute to the consumption of goods which will reduce the reproduction and the income of the nation;
- the attention of the governors should focus more on income increase than on population growth;
- the normal and rational expenditures of the state should not be confused with the excessive and abusive ones, but be correlated with the progress, stagnation or regress of the nation.

The theories of the two physiocrats also influenced the Romanian thinker Nicolae Bălcescu. He theorized the boyars' pursuit for extra work (the peasants' clash) during Romanian exchange economy: “the earth workers are robbed of everything, in the name of the state or in the name of property” [3, p.257]. Thus, Bălcescu denounces the burdensome taxation of the time, the disorder in the way of arbitrary collection of taxes and fees.

As far as the tax reform of Mavrocordat in Moldavia is concerned, Bălcescu mentions: “the peasants had to suffer all the burden of the taxes of which they were exempted before, as slaves”, “so that the immeasurable size of taxes made the peasants to be the poorest people in Europe” [3, p.258]. Bălcescu vehemently criticized the Organic Regulation – “the poverty charter of the people in favour of the boyars”, due to the tripling of the direct taxes on the peasants, while the boyars were exempted from all duties to the state. Referring to the indirect taxes, he considers them “another cruelty to the people” [3, p.259], the increase of the salt price to insure the tax revenues from the gentleman's civil list swallowed one tenth of the country's revenues. He criticizes the high rate of the feudal taxes,

El critică mărimea ridicată a impozitelor feudale, arătând că neplata lor a fost cauza deposedării de pământ a moșnenilor (dijma în bani), dar critică și perceperea suplimentară peste acestea a impozitelor în natură (dijma în muncă). Analizând sistemul fiscal al vremii, Bălcescu l-a caracterizat ca fiind de „asuprire feudală” și având impozite propriu-zise plătite în bani de contribuabili, precum și impozite plătite în natură, precum: dijma sau zeciuală (impozit în natură plătit în produse) și claca (contribuție în muncă a contribuabililor).

Alți economiști și gânditori economiști ai perioadei preclasice sunt reprezentanții economiei politice clasice burgheze: Adam Smith și David Ricardo, care au avut o importantă contribuție în teoretizarea impozitelor. Astfel, Adam Smith consideră că impozitele sunt plăți, pe care cetățenii le suportă pentru serviciile aduse acestora de către stat, o prelevare neproductivă a unei părți din venitul național. El subliniază consecințele negative ale impozitelor asupra producției datorită caracterului neproductiv al impozitelor. În ideea sa, este completat de D. Ricardo, care arată că „impozitele sub orice formă oferă doar posibilitatea de a alege între mai multe rele”. „Orice impozit nou reprezintă un rău pentru societate (Ricardo condamnă introducerea în sistemul fiscal de noi impozite), deoarece, impozitul constituie o sarcină nouă asupra producției și urcă prețul natural” [4, 137]. Ricardo mai arată că sporirea cheltuielilor neproductive ale statului conduce la majorarea impozitelor. De asemenea, susține că impozitele pe venit nu afectează capitalul productiv, dacă va crește producția, în caz contrar, ele vor afecta capitalul „ceea ce înseamnă că vor ataca fondul atribuit consumației productive” [4, p.138]. Consecința acestei repercusiuni va consta în scăderea producției, a veniturilor populației și statului, ruina.

David Ricardo face abstracție de repercusiunea impozitelor, proces prin care capitaliștii transferă consumatorilor impozitele, pe care aceștia ar trebui să le suporte din veniturile lor. Referitor la incidența impozitelor (Cine este suportatorul impozitelor directe și indirecte?) atât el, cât și Smith, oferă variante false, arătând că impozitele ar fi suportate de capitaliști și proprietarii funciari, că, în sarcina clasei muncitoare, nu ar reveni niciun fel de impozit. El denaturează problematica suportatorului, arătând că impozitele pe salarii și taxele de consumație sunt introduse în prețuri, suportate de

showing that their non-payment was the cause of peasants' land dispossession (the money dyma), but also the additional levying of taxes in kind (the labour dyma). Analysing the tax system of the time, Bălcescu characterized it as “feudal oppression”, with taxes actually paid in taxpayers' money, as well as taxes paid in kind, such as dymas or tithes (taxes paid in products) and claca (taxes paid in work).

Other economists and economic thinkers of the pre-classical period are the representatives of the classical bourgeois political economy: Adam Smith and David Ricardo, who made important contributions in tax theorizing. Thus, Adam Smith considers that taxes are payments that citizens pay for the services provided to them by the state, a non-productive levy on part of the national income. He emphasizes the negative consequences of taxes on production, due to the non-productive nature of taxes. David Ricardo completed his idea, showing that “taxes in any form offer only the possibility of choosing between several evils”. “Any new tax is bad for society (Ricardo condemns the introduction of new taxes in the tax system), because the tax constitutes a new burden on the production and raises the natural price” [4, p.137]. Ricardo also shows that the increase of the non-productive expenses of the state leads to the increase of taxes. He also argues that income taxes do not affect productive capital if production increased, otherwise they will affect capital “which means they will attack the fund allocated to productive consumption” [4, p.138]. The consequence of this repercussion will be the decrease of production, population and state income, resulting in ruin.

David Ricardo ignores the impact of taxes, a process by which capitalists transfer to consumers the taxes that they should bear from their income. Regarding the incidence of taxes (Who is the supporter of direct and indirect taxes?), both Ricardo and Smith offer false variants, indicating that taxes would be borne by capitalists and landowners that no tax would be charged to the working class. He distorts the problem of the supporter, pointing out that taxes on wages and consumption taxes are introduced into prices and borne by capitalists and agricultural owners from profit and rent. From here Ricardo draws the wrong conclusion and issues the idea that “a tax on wages is a tax on

capitaliști și proprietarii agricoli din profit și din arendă. De aici, Ricardo trage concluzia eronată și emite ideea, conform căreia „un impozit pe salarii este un impozit asupra profitului, în timp ce un impozit asupra obiectelor de primă necesitate este, în parte, un impozit pe profit și, în parte, un impozit asupra consumatorilor bogați” [4, p.139].

Un alt aspect important, tratat de Smith și Ricardo, se referă la principiile, pe care ar trebui să le aibă la bază un sistem fiscal considerat rațional, sens în care A. Smith a formulat în „Avuția Națiunilor”, următoarele teze:

- 1) „supușii fiecărui stat să contribuie, pe cât posibil, la susținerea statului în raport cu posibilitățile lor, adică în raport cu veniturile realizate de ei”. Această teză ar reprezenta prima tratare a principiului justeții impunerii, a echității fiscale;
- 2) „cuantumul impozitelor datorate de fiecare persoană să fie cert și nu arbitrar. Termenele, modalitatea și sumele de plată să fie clare pentru fiecare contribuabil”. Această maximă ar reprezenta prima formulare a principiului certitudinii impunerii;
- 3) „impozitele trebuie percepute la termenele și în modul cel mai convenabil pentru contribuabil”. Se descrie aici principiul comodității percepției impozitelor, principiu ce ar ține cont de interesele contribuabililor;
- 4) „sistemul fiscal să asigure perceperea impozitelor cu minimum de cheltuieli și să fie cât mai puțin împovărător pentru popor” (aici Smith emite principiul randamentului impozitelor, care, în practica ulterioară, a fost raportat la cunoscuta teză a „Guvernului ieftin” în care aparatul fiscal nu trebuia să fie costisitor, iar strângerea impozitelor nu trebuia să perturbe activitatea economică a contribuabililor sau să-i îndepărteze de la ocupațiile lor) [5]. Adam Smith s-a mai pronunțat și împotriva stabilirii de impozite mari asupra capitalurilor, deoarece „sunt susceptibile de a izgoni capitalul dintr-o țară, de a seca izvoarele de venit, scăzând capitalul și renta pământului prin deplasarea acestuia [5, p.243].

El a mai făcut referiri și la taxele de consumație, arătând că deși ele ridică costul traiului, totuși, acestea aduc Guvernului un venit însemnat, ce nu s-ar putea obține ușor pe altă cale. Smith s-a pronunțat și pentru două modalități de

profit, while a tax on basic necessities is partly a tax on profit and partly a tax on wealthy consumers” [4, p.139].

Another important issue approached by Smith and Ricardo relates to the principles a rational tax system should be based on. A. Smith formulated in the “Wealth of Nations” the following maxims:

- 1) “the subjects of each state contribute as much as possible to the support of the state according to their possibilities, that is, in relation to the incomes they make”. This maximum would be the first approach of the principle of tax justice, of fiscal equity;
- 2) “the amount of taxes owed by each person should be certain and not arbitrary. The terms, the method and the amounts to pay should be clear for each taxpayer”. This maximum would be the first approach of the principle of tax certainty;
- 3) “taxes should be levied on the dates and in the manner most convenient for the taxpayer”. The principle of convenience of tax collection is described here, a principle that would take into account the interests of the taxpayers;
- 4) “the tax system should ensure the collection of taxes with minimum expenses and be as less burdensome for the people” – Smith issues here the principle of tax yield, which in the subsequent practice was related to the well-known thesis of “cheap government” in which the tax apparatus should not be costly and tax collection should not disrupt the taxpayers' economic activity or remove them from their occupations [5]. Adam Smith also made statements against setting high capital taxes because “they are likely to expel the capital of a country, to dry up the sources of income by lowering the capital and the rent of the land by moving it” [5, p.243].

He also referred to the consumption taxes, showing that although they raise the cost of living, they still provide the Government with a significant income that could not be easily found in another way. He also discussed two ways of collecting consumption taxes (through state officials or through concessions), considering that the first is better than the second. In chapter

percepere a taxelor de consumație (prin funcționari ai statului sau prin concesionari), considerând că prima este mai bună decât a doua. În capitolul II din „Avuția Națiunilor”, ce ține de izvoarele venitului general sau public al societății, la partea „despre impozite”, Adam Smith se pronunță pentru practicarea unui sistem de impozite multiplu suportat de fiecare ramură de venit în parte. El recomandă practicarea, de către un stat, a următoarelor impozite: impozitul funciar (în natură și în bani), perceput în sume fixe; impozitul pe vetre, case, ferestre; impozitul pe chiria clădirii; impozitul pe profit sau pe venitul capitalului; impozitul pe profitul din anumite activități (comerț, agricultură, cărăușie, licențe de vânzare cu amănuntul a berii și băuturilor spirtoase); impozitul pe moșteniri; impozitul pe venitul din muncă (pus pe salariu).

Adam Smith mai adaugă faptul că unele impozite ating orice venit, în această categorie intrând capitația și taxa pe articolele de consum (capitația îi apare ca un impozit inechitabil, atunci când se stabilește proporțional cu averea sau cu veniturile contribuabililor, în timp ce taxele pe articolele de consum i se par a fi impozite etice, fiind suportate de cei ce consumă obiecte de lux, stânjenindu-i sau descurajându-i pe aceștia). D. Ricardo, în lucrarea sa „Despre principiile economiei politice și impunerii”, pe parcursul a douăsprezece capitole, tratează următoarele probleme importante ce țin de teoria impozitelor:

- definește impozitele ca fiind o porțiune din produsul pământului și a muncii dintr-o țară, puse la dispoziția guvernării;
- arată că plata acestora se face din capital sau din venitul țării (dacă este plătit din venit, el micșorează acumularea, forțând contribuabilul să economisească suma plătită printr-o reducere corespunzătoare a consumului de obiecte de primă necesitate și de lux);
- recomandă, pentru prima oară, ca impozitele ce se percep din venit să se perceapă din câștigul net;
- încearcă o delimitare a impozitelor în directe și indirecte, în impozite reale și personale, pe avere și pe venit, în natură și în bani;
- consideră că impozitele în natură trebuie stabilite în proporții fizice, în timp ce impozitele în bani trebuie să fie variabile, să crească odată cu veniturile, altfel fiind apăsătoare și greu de suportat;

II of the “Wealth of Nations”, related to the sources of general or public income of a company, Adam Smith pronounces for practicing a multiple tax system supported by each branch of income. He recommends that a state should practice the following taxes: the land tax (in kind and in money), levied in fixed amounts, the tax on houses and windows, the tax on the rent of the building, the tax on profit or on capital income, the tax on profit from certain activities (trade, agriculture, carriages, licenses for retail sale of beer and spirits), the inheritance tax, the income tax (settled on salary).

Adam Smith adds that some taxes reach any income, as the capitation and the tax on consumer goods (the capitation appears as an unfair tax when it is established in proportion to the wealth or the income of the taxpayers, while the taxes on the consumption goods seem to be ethical taxes, being borne by those who consume luxurious objects, embarrassing or discouraging them). D. Ricardo, in his work “On the principles of political economy and taxation”, during twelve chapters, deals with the following important issues related to tax theory:

- defines taxes as a portion of the product of land and labour in a country, made available to the government;
- shows that their payment is made from the capital or the income of the country (if it is paid from the income, it decreases the accumulation, forcing the taxpayer to save the amount paid by a corresponding reduction of the consumption of basic necessities and luxury);
- recommends, for the first time, that the taxes levied on income be collected from the net profit;
- seeks a delimitation of direct and indirect taxes, in real and personal taxes, on wealth and income, in kind and in money;
- considers that taxes in kind must be fixed in physical proportions, while taxes in money must be variable, increasing with income, otherwise they are burdensome and difficult to bear;
- recommends the participation of the following direct taxes: the tithe (on the net product of the land), the land tax (on the income of the lessors), the tax on houses (on the income of the owners), the tax on gold (on the gold in circulation and on the

- recomandă participarea următoarelor impozite directe: zeciuiala (asupra produsului net al pământului), impozitul funciar (asupra veniturilor arendașilor), impozitul pe case (asupra veniturilor proprietarilor), impozitul pe aur (asupra aurului aflat în circulație și asupra aurului produs anual de către mineri), impozitul pe salariu (calculat asupra profiturilor);
- în domeniul impozitelor indirecte, recomandă: impozitul pe obiecte de primă necesitate, impozitul pe mărfurile de lux, impozitul pe produse agricole, impozitul pe mărfurile industriale, impozitul pe ceai, impozitul pe compensație (pentru importurile de sticlărie) și impozite protecționiste (care, în concepția sa, reprezentau taxe vamale aplicabile însă doar la importul de grâne).

Economiștii clasici se situează pe poziții de apărare premeditată a orânduirii capitaliste, la început, ei păreau adepți și continuatori ai economiei politice clasice, ulterior, transformându-se în apărători ai societății capitaliste. Prin concepțiile lor fiscale, ei au căutat să justifice dreptul de impunere al statului capitalist, sub acest aspect, ei fiind scindați în apărători ai teoriilor solidarității, echivalenței, sacrificiului, siguranței și neutralității prin impozite. Economiștii vulgari au tratat impozitele și politica fiscală în afara oricărei legături cu relațiile de producție, în afara legăturii cu procesele de distribuție și redistribuire a veniturilor între clase și păături sociale. Astfel, Thomas Malthus este susținător al teoriei solidarității. El nu face deosebire între venitul brut și venitul net al societății, evitând recunoașterea plății impozitelor din venitul net. Consideră că impozitele stimulează creșterea avuției naționale prin favorizarea procesului de realizare a produsului social.

John Stuart Mill a luat atitudine împotriva impozitelor progresive, considerând că sunt în dreptate împotriva dragostei de muncă și a spiritului de economie, impunerea progresivă împingând la risipă și frânând acumularea de capital. A fost un susținător al formării cooperativelor, preconizând, pentru aceasta, confiscarea pe cale fiscală a plusvalorii terenurilor. Atitudinea sa împotriva impozitelor progresive pleacă de la susținerea că ele distrug veniturile capitaliștilor, venituri ce constituie rezultatul muncii acestora.

gold produced annually by the miners), the salary tax (calculated on profits);

- in the field of indirect taxes, he recommends: the tax on first-class objects, the tax on luxury goods, the tax on agricultural products, the tax on industrial goods, the tax on tea, the tax on compensation (for imports on glassware) and the protectionist taxes (the customs duties applicable only to the import of wheat).

The classical economists are in positions of premeditated defence of the capitalist system, since they seemed followers of the classical political economy, but later they become defenders of the capitalist society. Through their fiscal conceptions they sought to justify the right of taxation of the capitalist state, and therefore they were split into defenders of the theories of solidarity, equivalence, sacrifice, security and tax neutrality. The vulgar economists treated the taxes and the fiscal policy apart from any connection with the production relations, apart from the connection with the processes of distribution and redistribution of income between classes and social blankets. For example, Thomas Malthus is a supporter of the theory of solidarity. He does not distinguish between the gross income and the net income of the company, avoiding the recognition of the payment of taxes from the net income. He considers that taxes stimulate the growth of national wealth by favouring the process of making the social product.

John Stuart Mill has taken a stance against the progressive taxes, considering that they are against the love of work and the spirit of economy, pushing waste and stopping capital accumulation. He was a supporter of cooperatives, foreseeing for this purpose the fiscal confiscation of the surplus value of the lands. His opposition to progressive taxes stems from the claim that they destroy the incomes of capitalists, incomes that are the result of their work.

The economic literature presents Jean Simonde de Sismondi, Pierre-Joseph Proudhon, Adolf Wagner and Francesco Nitti as supporters of the theory of equivalence. Through the theory of equivalence, they state that taxes are justified in the services and advantages guaranteed by the state. They appear as a counterpart that the citizens owe to the state for the services provided to them by it. In this case, the amount of

Ca susținători ai teoriei echivalenței, literatura economică îi prezintă pe Jean Simonde de Sismondi, Pierre-Joseph Proudhon, Adolf Wagner și Francesco Nitti. Prin teoria echivalenței, ei afirmă că impozitele au justificare în serviciile și avantajele garantate de stat. Ele apar ca o contraprestație, pe care cetățenii o datorează statului pentru serviciile aduse lor de către acesta. În acest caz, cuantumul impozitelor trebuie stabilit după costul serviciilor prestate de stat sau după valoarea avantajelor ce revin cetățenilor de pe urma serviciilor prestate de stat. În prima situație, fiecare individ datorează un impozit echivalent costului serviciilor prestate de stat în interesul lui, iar, în a doua situație, impunerea ar trebui să țină cont de valoarea serviciilor și avantajelor fiecărui individ în parte de pe urma activității statului.

În teorie, a existat și o variantă, conform căreia determinarea impozitului ar trebui să se facă în baza avantajelor speciale, de care s-ar bucura o persoană în virtutea unei autorizații guvernamentale (această persoană ar avea un privilegiu special de a exercita o anumită profesie, de a dispune de o succesiune, de a face afaceri), fapt ce ar conduce la impunerea ei în funcție de valoarea avantajelor speciale realizate prin permisiunea statului de a face ceva. Jean Simonde de Sismondi consideră impozitele ca o compensație, pe care cetățenii o plătesc Guvernului pentru apărarea persoanei și proprietății lor. Impozitul, fiind prețul „ce-l plătește cetățeanul pentru tihnită lui viețuire, va trebui să se ceară și de la acel ce nu are nimic. Niciodată, dar impozitul nu trebuie să atingă partea de venit ce este neapărat trebuitoare pentru ținerea vieții contribuabilului”. Sismondi susține ideea unui minimum neimpozabil, iar, în concepția sa, bogații trebuie să suporte impozite mai mari decât săracii, motivat de faptul că ei beneficiază de avantaje mai mari. Costul impunerii va fi aliniat la costul serviciului prestat de stat sau la valoarea avantajelor, de aici și denumirea de impozit echivalent cu valoarea sau costul serviciilor de stat. El afirmă că impozitele aduc avantaje și celor săraci: dreptul de a acționa în justiție, ordine socială, garantarea persoanei și proprietății, drumuri comode.

Teoria sa de echivalent adus de stat particularilor este subiectivă, aceste avantaje fiind greu de evaluat în bani. De asemenea, teoria se clatină și prin faptul că statul nu percepe impozite de la contribuabili în raport cu ser-

taxes must be determined by the cost of the services provided by the state or by the value of the benefits that come to the citizens from the services provided by the state. In the first situation, each individual owes a tax equivalent to the cost of the services provided by the state in his interest, and in the second situation the taxation should take into account the value of the services and the benefits of each individual partly from the activity of the state.

In theory, there was also an alternative according to which the tax determination should be made based on the special benefits a person would enjoy under a government authorization (this person would have a special privilege to exercise a certain profession, to benefit from a succession, to do business), which would lead to its imposition according to the value of the special advantages realized by the state's permission to do something. Jean Simonde de Sismondi considers the taxes as a compensation that the citizens pay to the Government for the defence of their person and property. Since the tax is the price “that the citizen pays for his quiet life, it will have to be asked from the one who has nothing. The tax must never reach the part of income that is necessarily to the taxpayer's life”. Sismondi supports the idea of a non-taxable minimum, while the rich must bear taxes higher than the poor, motivated by the fact that they benefit from greater benefits. The tax cost will be aligned with the cost of the service provided by the state or the value of the benefits, hence the name of tax equivalent to the value or cost of the state services. He states that taxes also bring benefits to the poor: the right to sue, the social order, the guarantee of person and property, or the comfortable roads.

His theory of equivalent brought by the state to individuals is subjective, these advantages being difficult to evaluate in money. The theory is also shaken by the fact that the state does not collect taxes from taxpayers in relation to the services they provide, but according to the contributory power of citizens. Pierre-Joseph Proudhon, another theorist of equivalence, argued that in capitalism taxes ceased to be obligatory duties to the state, without consideration, as they were in antiquity. “Tax is a form of exchange between different citizens and a specific producer such as the state; it is the price that citizens pay the state for its services”

viciile pe care le prestează acestora, ci în funcție de puterea contributivă a cetățenilor. Pierre-Joseph Proudhon, un alt teoretician al echivalenței, susținea că în capitalism impozitele încetează a mai fi dări obligatorii către stat, fără contraprestație, așa cum era în Antichitate. „Impozitul este o formă a schimbului între diferiți cetățeni și un producător specific, cum este statul, este prețul pe care cetățenii îl plătesc statului pentru serviciile sale” [6, p.259]. El justifică impozitele ca mijloc de egalizare a proprietății de transformare a economiei, de emancipare a clasei muncitoare (a fost reprezentant al socialiștilor mici-burghezi francezi), de nivelare a bogățiilor, de reorganizare a societății capitaliste pe principiile dreptății, libertății, belșugului. Adolf Wagner a caracterizat impozitele drept cotizații obligatorii ale indivizilor, destinate să acopere cheltuielile generale ale statului, pe care acesta le percepe în virtutea suveranității sale, ca o contraprestație și rambursare a cheltuielilor aferente prestațiilor efectuate de stat.

În afara rolului pur financiar, atribuie impozitului rol politic și social „impozitul exercită o intervenție regulatoare în repartitia venitului național” [7]. El susține teoria conform căreia impozitul poate servi drept mijloc de corectare a repartitiei venitului național, urmărind să denatureze natura exploataării muncitorilor de capitaliști, în sensul că acesta ar fi fost efectul injust al repartitiei venitului național, pe care statul l-ar putea înlătura pe cale legislativă. A. Wagner a avut o contribuție și la teoria justificării impozitului progresiv. În acest sens, el afirmă că venitul fiecărui contribuabil poate fi despărțit în două: o parte destinată cheltuielilor necesare acestuia, iar o parte destinată cheltuielilor de lux. Această a doua parte statul ar trebui să o impună prin impozite progresive, proporțional cu venitul curent al acestei părți.

Teoria echivalenței, dezbătută de acești economiști, a fost supusă criticii burghezilor contemporani, care au plecat de la teza, care nu se verifică în practică, faptul că impozitele reprezintă prețul serviciilor statului pentru populație. Aceasta, deoarece serviciile publice nu se pot măsura sau aprecia cantitativ, nu pot fi comensurate și repartizate pe indivizi, de acestea beneficiază în unele cazuri doar anumiți membri ai societății. Teza echivalenței nu se justifică nici în cazul contribuabililor scutiți de plata impozitelor, întrucât, între stat și aceștia, nu

[6, p.259]. He justifies taxes as means of equalizing the property of transforming the economy, of emancipating the working class (he was the representative of the French petty bourgeois socialists), of levelling the wealth, of reorganizing the capitalist society on the principles of justice, freedom, wealth. Adolf Wagner characterized the taxes as compulsory contributions of the individuals destined to cover the general expenses of the state which it perceives by virtue of his sovereignty, as a consideration and reimbursement of the expenses related to the benefits made by the state.

Apart from the purely financial role, he attributes the political and social role to the tax “the tax exercises a regulatory intervention in the distribution of national income” [7]. He supports the theory that the tax can serve as a means of correcting the distribution of national income, in order to distort the nature of the exploitation of capitalist workers in the sense that this would have been the unfair effect of the distribution of national income that the state could legally remove. Wagner also contributed to the theory of progressive tax justification. In this regard, he says that the income of each taxpayer can be divided into two: a part for the expenses necessary for it, and a part for the luxury expenses. This second part the state should impose through progressive taxes, in proportion to the current income of this part.

The theory of equivalence, debated by these economists, has been subjected to the criticism of the contemporary bourgeois who have departed from the thesis that is not verified in practice, that taxes represent the price of state services for the population. This is because public services cannot be measured or appreciated quantitatively, they cannot be commensurate and distributed among individuals, and in some cases only certain members of the society benefit from them. Also, the equivalence thesis is not justified in the case of tax-exempt taxpayers, because equivalent exchange relations do not work between the state and them. In addition, when these taxes are used for other non-fiscal purposes, for example, the support of the national currency rate, the state does not provide any direct service to the population. The supporters of the thesis start from the false assumption that the bourgeois state is an institution above the classes, organized for the

funcționează relații de schimb echivalent. În plus, atunci când aceste impozite sunt folosite pentru alte scopuri nefiscale, de exemplu, susținerea cursului monedei naționale, statul nu oferă niciun serviciu direct populației. Adepții tezei pleacă de la presupunerea falsă că statul burghez este o instituție situată deasupra claselor, organizată pentru îndeplinirea nevoilor obștești, a unor servicii în folosul tuturor, evitând să remarce că același stat își ține în stare de supunere masele de contribuabili. De aceea, considerăm că teoria echivalenței ar putea justifica impunerea proporțională cel mult, și nu pe cea progresivă.

Ch. Montesquieu și A. Smith sunt, de fapt, fondatorii acestei teze, însă ei au denumit-o diferit, ca teorie a schimbului sau teorie a intereselor. În evoluția fiscalității, teoria echivalenței a avut ca variantă teoria siguranței, care susține că impozitele constituie prima de asigurare pentru viața și bunurile contribuabililor, în baza unui „contract” între cetățeni și stat, pentru care aceștia plătesc un fel de primă de asigurare, sub forma impozitelor. Măsura acestor prime, deci a impozitelor, este dată de mărimea bunurilor contribuabililor și de calitatea diverșilor cetățeni. Această teză a fost combătută datorită faptului că statul nu-și asuma vreun angajament formal de asigurare față de cetățeni. În cazul în care acesta ar exista, statul ar trebui să despăgubească contribuabilii ori de câte ori bunurile lor ar fi sustrase sau distruse.

Emile de Girardin este un alt economist burghez vulgar, care, în lucrarea sa „Socialismul și impozitul”, afirmă că impozitele se grupează sub forma impozitelor unice, impozitul asupra capitalului și prime de asigurare voluntară, ce trebuie plătite împotriva oricărui risc care stânjenește posesiunea și folosirea asiguraților. În acest sens, el recomandă „renunțarea la orice impozit ce nu reprezintă garanție împotriva unor riscuri, propune desființarea tuturor impozitelor în afara primelor, deoarece trăsătura distinctivă a impozitului este constrângerea, în timp ce asigurarea ar avea caracter benevol” [1]. El mai remarcă faptul că înlocuirea impozitelor cu asigurarea ar duce la dispariția crizelor comerciale și agrare, pierderilor, falimentelor, a tuturor defectelor modului de producție capitalist.

K. Marx îi critică teza, susținând că: „statul burghez este altceva decât o societate de asigurare reciprocă a clasei burgheze, atât

fulfilment of the public needs, of services for the benefit of all, avoiding noticing that the same state subdues the masses of taxpayers. Therefore, we consider that the equivalence theory could justify at most the proportional imposition and not the progressive one.

Montesquieu and A. Smith are, in fact, the founders of this thesis, but they called it different, the theory of exchange or the theory of interests. In the evolution of taxation, the theory of equivalence had as a variant the theory of security, which argues that taxes are the insurance premium for the taxpayers' lives and assets, based on a “contract” between citizens and the state, for which they pay some kind of insurance premium, in the form of taxes. The measure of these premiums, therefore of taxes, is given by the size of the taxpayers' goods and the quality of the various citizens. This thesis was contradicted due to the fact that the state does not assume any formal insurance commitment towards the citizens. If it existed, the state should compensate taxpayers whenever their property is stolen or destroyed.

Emile de Girardin, is another vulgar bourgeois economist who in his paper “Socialism and Tax” states that taxes are grouped in the form of single taxes, capital tax and voluntary insurance premiums to be paid against any risk that impedes the possession and use of the insured. In this sense he recommends “giving up any tax that does not represent a guarantee against certain risks, proposes to abolish all taxes except the premiums, because the distinguishing feature of the tax is the constraint, while the insurance would be voluntary” [1]. He also states that replacing taxes with insurance would lead to the disappearance of commercial and agrarian crises, losses, bankruptcies, all defects of the capitalist production.

K. Marx criticized his thesis by saying that: “the bourgeois state is nothing more than a society of mutual assurance of the bourgeois class, both against its various members, taken individually and against the exploited class, an assurance that inevitably becomes more and more expensive; changing its name does not change the conditions of this insurance” [8]. Girardin's theory, the theory of security, was also supported by Montesquieu, who regarded the tax as a part given by each citizen in order to

împotriva diferiților săi membrii, luați în parte, cât și împotriva clasei exploatate, asigurare care, inevitabil, devine din ce în ce mai costisitoare, modificarea denumirii nu schimbă cu nimic condițiile acestei asigurări” [8]. La teoria siguranței a lui Girardin, s-a raliat și Ch. Montesquieu, care privea impozitul ca pe o parte ce o dă fiecare cetățean pentru a putea avea-o în siguranță pe cealaltă și pentru a se bucura de dânsa în tihnă. Economiiștii burghezi vulgari au lansat și teoria sacrificiului, ca variantă a teoriei solidarității. În acest caz, rațiunea impozitului stă în însăși natura statului. Conform acestei teorii, statul este un produs necesar al dezvoltării istorice, în timp ce impozitul este un produs necesar al raportului dintre supus și putere. Ca instituție de suprastructură, statul ar avea ca prerogativă de a cere supușilor săi să facă un sacrificiu pentru acoperirea cheltuielilor publice.

În practică, teoria sacrificiului a avut trei variante:

- teoria sacrificiului egal, care afirma că utilitatea absolută sacrificată prin impozite trebuie să fie egală pentru toți contribuabilii;
- teoria sacrificiului proporțional, variantă ce considera justificată, prin plata impozitelor, o pierdere proporțională din utilitatea individuală raportată la cea totală;
- teoria sacrificiului minim, în care s-a remarcat că impunerea trebuie să conducă la o sarcină minimă pentru totalitatea plătitorilor de impozit.

Teoria sacrificiului a avut la bază cercetările teoretice ale școlii economice austriece, bazată pe concepția utilității finale sau marginale (aceasta exprima faptul că utilitatea unor bunuri s-ar afla în raport invers proporțional cu volumul rezervelor de bunuri materiale). Teoria utilității marginale a fost combătută de K. Marx, care releva că unitatea de sacrificiu trebuie să fie susceptibilă măsurii, astfel impozitele nu pot servi ca mijloc de comparație. Economiiștii burghezi vulgari au mai propagat și teoria neutralității impozitelor, care susține că impozitele trebuie stabilite astfel, încât să nu modifice raporturile dintre contribuabili, existente înainte de vărsarea impozitelor, încât realitățile economice și sociale între membri să rămână neutre. Această teorie apără interesele de clasă capitaliste, în sensul că nu urmărește criteriul, prin

be able to safely have the other and to enjoy it in peace. The vulgar bourgeois economists also launched the theory of sacrifice as a variant of the theory of solidarity. In this case, the reason for the tax lies in the very nature of the state. According to this theory, the state is a necessary product of historical development, while the tax is a necessary product of the relationship between the subject and power. As a superstructure institution, the state would have the prerogative to ask its subjects to make a sacrifice in order to cover public expenses.

In practice the theory of sacrifice had three variants:

- the theory of equal sacrifice, which states that the absolute utility sacrificed by taxes must be equal for all taxpayers;
- the theory of proportional sacrifice, a variant that considered justified a proportional loss of the individual utility compared to the total one by the payment of taxes;
- the theory of minimum sacrifice, in which it was stated that taxation must lead to a minimum burden for all tax payers.

The theory of sacrifice was based on the theoretical research of the Austrian economic school, based on the conception of the final or marginal utility (this expressed that the utility of some goods would be in inverse proportion to the volume of supplies of material goods). The theory of marginal utility was countered by K. Marx, who said that the sacrificial unit must be susceptible to measurement, so taxes cannot serve as a means of comparison. The vulgar bourgeois economists have also propagated the theory of tax neutrality, which states that taxes must be set so as not to alter the relationships between taxpayers existing before the tax is paid, so that the economic and social realities between members remain neutral. This theory defends capitalist class interests, in the sense that it does not follow the criterion by which the tax burdens are distributed on individuals and the consequences of applying the distribution.

Conclusion

Following the theories set out above about taxes by vulgar bourgeois economists, one may say that they tried to show that the capitalist state would have a productive character called to perform services for the population. The increase of tax volume or number, justified it as

care se repartizează sarcinile fiscale pe indivizi și consecințele aplicării repartiției.

Concluzie

În urma analizei teoriilor expuse anterior despre impozite de către economiștii burghezi, se poate afirma că ei au încercat să arate că statul capitalist ar avea un caracter productiv chemat să îndeplinească servicii pentru populație. Creșterea volumului sau a numărului impozitelor au justificat-o ca rezultat al dezvoltării activității productive a statului. Astfel, economiștii au prezentat statul într-o situație de compătimit, aceea de a-i sacrifica pe toți indivizii pentru a-i ocroti. Ca instituție de suprastructură, statul ar avea ca prerogativă de a cere supușilor săi să facă un sacrificiu pentru acoperirea cheltuielilor publice.

a result of the development of the productive activity of the state. These economist thinkers presented the state in a pity situation, that of sacrificing all individuals to protect them. As a superstructure institution, the state would have the prerogative to ask its subjects to make a sacrifice in order to cover public expenses.

Bibliografie/ Bibliography:

1. MARX K. *Teorii asupra plusvalorii [Theories on Surplus Value]*. Capital, volume IV. Bucharest: Political Publishing House, 1959, p. 266.
2. TODOSIA M. *Doctrine economice [Economic doctrines]*. Iași: „Al.I. Cuza” University Publishing House, 1992, p. 53.
3. ZANE G.; BĂLCESCU N. *Opere [Works]*, vol. VI. Bucharest: Publishing House of RPR Academy, 1953, p. 257-259.
4. RICARDO D. *Opere alese [Selected Works]*, vol. I. Bucharest: Publishing House of RPR Academy, 1959, p.137-139.
5. SMITH A. *Avuția Națiunilor [The Nation's Wealth]*, vol. II. Bucharest: Romanian Academy Publishing House, 1965, p. 242-244.
6. PROUDHON P.J. *Théorie de l'impôt 1860*. Paris, 2000, p. 259.
7. WAGNER A. *Traité de science des finances, première partie*. Paris, 1909, p. 351.
8. MARX K.; ENGELS F. *Opere [Works]*, vol. VII. Bucharest: Political Publishing House, 1960.